

løsning, hvor det ikke længere er muligt at øge totalnyttens for noget individ, uden at det går ud over andre (Pareto-optimum), eller — hvis velfærdsfunktionen er givet — en løsning, der repræsenterer et absolut velfærdsoptimum under det givne sæt af vurderingskoefficienter for de enkelte individer. Haavelmo giver i dette fængslende afsnit en hel lille fremstilling af interventionismens generelle teoretiske grundlag.

Hermed være bogen anbefalet som en overordentlig klar og velskrevet introduktion til velfærdsokonomien. Let at læse er den ikke, men arbejdet lønner sig. Matematikkræk bør ikke afholde nogen økonom fra at læse bogen; for en væsentlig dels vedkommende er fremstillingen matematisk, men det er tilstrækkeligt at ha kendskab til de almindelige regler for maksimering og differentiering af funktioner, og bogen indeholder iøvrigt et særligt afsnit, hvor der blir gjort rede for maksimering under bibetingelser. Det er noget af en overtro, at matematisk fremstilling altid gør en bog sværere at læse; har man først overstået besværet med at sætte sig i den oftest ganske simple matematik, der bruges af matematiske økonomer, går det hele meget lettere, og man blir ganske anderledes i stand til at følge og kontrollere forfatterens tankebaner.

Sven Danø.

Robert Fuglsang: Befolkningsudvikling og Befolkningspolitik i Sovjetunionen. Nyt Nordisk Forlag. Kbh. 1951. 81 sider. Pris: 10,00 kr.

I et nydeligt udstyr foreligger fra Århus universitets økonomiske institut et lille skrift om befolkningsspørgsmålet i Sovjetrusland. Det gives ikke ud for andet end et andet-håndsarbejde, men fortæller mange interessante ting fra udenlandske specialafhandlinger. I Vesteuropa knytter vi den stærke befolkningsudvikling i det 19. årh. til industrialiseringen. Industrialiseringen indtræder først i Rusland i det 20. årh. Alligevel bliver befolkningen antagelig femdoblet fra 1725 til 1897. I det sidste år er folketallet antagelig 106 mill. 1950 er folketallet antagelig 195 mill. Når det ikke er større, skønt den naturlige

tilvækst i mange år har svinget mellem 17 — 20 ‰ (fødselspromille 38 og dødeligheds-promille 18), hænger det naturligvis sammen med folketab under de to verdenskrige og revolutionen, men også med en stærk nedgang i begyndelsen af 30'erne under landbrugets kollektivisering.

Efter revolutionen har iøvrigt befolkningspolitikken spillet en rolle for udviklingens karakter. Oprindeligt var der i Sovjetstaten en udstrakt frihed i forplantningslivet, herunder let adgang til svangerskabsafbrydelser. En Moskvastatistik for 1935 angiver 17 fødsler, men 38 svangerskabsafbrydelser pr. 1000 indbyggere. 1936 blev befolkningspolitikken lagt brat om. Adgangen til skilsmisse og svangerskabsafbrydelse blev vanskelig, og der indførtes børnetilskud. Det er sjokerende at fødselspromillen allerede året efter stiger fra 34 til 40. Denne linie i befolkningspolitikken er fortsat efter krigen. Børnetilskudene når beløb for de høje børnenumre, der nærmer sig den gennemsnitlige arbejds løn. Der indføres »ungkarleskat« for dem, der ikke har over 2 børn. Ved det femte barn uddeles »moderskabsmedalje af 2. klasse«. Ved det niende barn »moderskabets æresorden 1. klasse«. — og ved det 10. barn »Den heroiske moders orden med certifikat fra den øverste sovjets præsidium«.

Professor Jørgen Pedersen, der har skrevet forordet, mener, det er lykkedes fuldt ud at holde fremstillingen på et objektivt grundlag. Det må i så fald være en særlig form for jydsk objektivitet, der er tale om. Side 15 slår man fast, at krigskommunismens marxistiske samfundsorden får til følge, at produktionen i 1920 kun var ca. $\frac{1}{5}$ af produktionen i 1913, og på næste side, at N. E. P. systemet bragte en velgørende vending. — Borgerkrigen nævnes i denne forbindelse ikke med et ord. Den ophører omtrent samtidig med, at N. E. P. politikken påbegyndes. Det er ikke objektivt at undlade omtalen af meget væsentlige faktorer. Det er heller ikke objektivt på et så centralt punkt som levnedsmiddelforsyningen at holde sig til Colin Clark, der kommer til, at den russiske levnedsmiddelforsyning i 1937 var mindre end i 1913. Andre ting i fremstillingen, f. eks. børnedødelighedens nedgang gør i sig selv Clarks resultat usand-

løsning, hvor det ikke længere er muligt at øge totalnyttens for noget individ, uden at det går ud over andre (Pareto-optimum), eller — hvis velfærdsfunktionen er givet — en løsning, der repræsenterer et absolut velfærdsoptimum under det givne sæt af vurderingskoefficienter for de enkelte individer. Haavelmo giver i dette fængslende afsnit en hel lille fremstilling af interventionismens generelle teoretiske grundlag.

Hermed være bogen anbefalet som en overordentlig klar og velskrevet introduktion til velfærdsokonomien. Let at læse er den ikke, men arbejdet lønner sig. Matematikkræk bør ikke afholde nogen økonom fra at læse bogen; for en væsentlig dels vedkommende er fremstillingen matematisk, men det er tilstrækkeligt at ha kendskab til de almindelige regler for maksimering og differentiering af funktioner, og bogen indeholder iøvrigt et særligt afsnit, hvor der blir gjort rede for maksimering under bibetingelser. Det er noget af en overtro, at matematisk fremstilling altid gør en bog sværere at læse; har man først overstået besværet med at sætte sig i den oftest ganske simple matematik, der bruges af matematiske økonomer, går det hele meget lettere, og man blir ganske anderledes i stand til at følge og kontrollere forfatterens tankebaner.

Sven Danø.

Robert Fuglsang: Befolkningsudvikling og Befolkningspolitik i Sovjetunionen. Nyt Nordisk Forlag. Kbh. 1951. 81 sider. Pris: 10,00 kr.

I et nydeligt udstyr foreligger fra Århus universitets økonomiske institut et lille skrift om befolkningsspørgsmålet i Sovjetrusland. Det gives ikke ud for andet end et andet-håndsarbejde, men fortæller mange interessante ting fra udenlandske specialafhandlinger. I Vesteuropa knytter vi den stærke befolkningsudvikling i det 19. årh. til industrialiseringen. Industrialiseringen indtræder først i Rusland i det 20. årh. Alligevel bliver befolkningen antagelig femdoblet fra 1725 til 1897. I det sidste år er folketallet antagelig 106 mill. 1950 er folketallet antagelig 195 mill. Når det ikke er større, skønt den naturlige

tilvækst i mange år har svinget mellem 17 — 20 ‰ (fødselspromille 38 og dødeligheds-promille 18), hænger det naturligvis sammen med folketab under de to verdenskrige og revolutionen, men også med en stærk nedgang i begyndelsen af 30'erne under landbrugets kollektivisering.

Efter revolutionen har iøvrigt befolkningspolitikken spillet en rolle for udviklingens karakter. Oprindeligt var der i Sovjetstaten en udstrakt frihed i forplantningslivet, herunder let adgang til svangerskabsafbrydelser. En Moskva-statistik for 1935 angiver 17 fødsler, men 38 svangerskabsafbrydelser pr. 1000 indbyggere. 1936 blev befolkningspolitikken lagt brat om. Adgangen til skilsmisse og svangerskabsafbrydelse blev vanskelig, og der indførtes børnetilskud. Det er sjokerende at fødselspromillen allerede året efter stiger fra 34 til 40. Denne linie i befolkningspolitikken er fortsat efter krigen. Børnetilskudene når beløb for de høje børnenumre, der nærmer sig den gennemsnitlige arbejds løn. Der indføres »ungkarleskat« for dem, der ikke har over 2 børn. Ved det femte barn uddeles »moderskabsmedalje af 2. klasse«. Ved det niende barn »moderskabets æresorden 1. klasse«. — og ved det 10. barn »Den heroiske moders orden med certifikat fra den øverste sovjets præsidium«.

Professor Jørgen Pedersen, der har skrevet forordet, mener, det er lykkedes fuldt ud at holde fremstillingen på et objektivt grundlag. Det må i så fald være en særlig form for jydsk objektivitet, der er tale om. Side 15 slår man fast, at krigskommunismens marxistiske samfundsorden får til følge, at produktionen i 1920 kun var ca. $\frac{1}{5}$ af produktionen i 1913, og på næste side, at N. E. P. systemet bragte en velgørende vending. — Borgerkrigen nævnes i denne forbindelse ikke med et ord. Den ophører omtrent samtidig med, at N. E. P. politikken påbegyndes. Det er ikke objektivt at undlade omtalen af meget væsentlige faktorer. Det er heller ikke objektivt på et så centralt punkt som levnedsmiddelforsyningen at holde sig til Colin Clark, der kommer til, at den russiske levnedsmiddelforsyning i 1937 var mindre end i 1913. Andre ting i fremstillingen, f. eks. børnedødelighedens nedgang gør i sig selv Clarks resultat usand-

synligt, og Clark er kritiseret bl. a. af Dobb, der naturligvis har slagside, men gode argumenter. Der henvises til Dobbs bog: *Soviet Economic Development since 1917* side 287 ff. Det skal indrømmes, at det er vanskeligt at holde sig midt på vejen, når det er Sovjet, der er emnet, for næsten alt, hvad der foreligger, har en hældning imod grøfterne; men netop på dette område er det meget afgørende for værdien af et forskerarbejde, at der stilles meget strenge krav.

Niels Banke.

Danmarks Vareforsyning og Varefordeling
af Direktoratet for
Vareforsyning. I komm. hos Gyldendal. Kbh.
1948. 227 sider. Pris: 14,00 kr.

Bogen gennemgår dels de udefra kommende vanskeligheder for den danske vareforsyning under 2. verdenskrig, dels de foranstaltninger, hvormed de forsk. erhverv og deres organisationer samt de statslige myndigheder søgte at imødegå vareknapheden og fordele beholdningerne af de knappe varer. Vigtige led i denne politik var råstof-tildelingsordninger, produktionsreguleringer, pris- og avancekontrol, maksimalpriser og rationeringer — altså for en del indgreb af den hidtidige retning kan gøre aktuelle.

Bogens 1. del gennemgår på en klar og velskrevet måde den generelle økonomiske udvikling og politik, mens dens 2. del går ind på de nærmere enkeltheder i bestemmelserne vedr. en lang række enkelte erhverv.

Man hæfter sig bl. a. ved den interessante

oplysning, at de meget kraftige forhøjelser af kornpriserne i krigens første år og de efterfølgende store prisforhøjelser på landbrugsfødevarer praktisk talt ikke gav sig udslag i landbrugsproduktionen, ja end ikke i de dyrkede arealers omfang. Varedir. slutter heraf, at landmændene overvejende er indstillet på at disponere på langt sigt og på at holde sig til sædvanebestemt produktionsomfang og -sammensætning.

Når antallet af egentlige mærkerationeringer blev så ringe under 2. verdenskrig, skyldes det — fremhæver bogen — erhvervsorganisationernes stærke modstand herimod, idet de i stedet henviste til »kunderationeringer« o. l. varefordeling »ad de sædvanlige kanaler«. Den stærke politiske og organisatoriske stilling indtog landbruget, men også andre store erhverv var i stand til at trumfe særstandpunkter igennem, særlig fordi regeringerne (og så meget mere departementschefstyret) indtog den principielle holdning kun at gennemføre, hvad alle de store politiske partier og erhvervsorganisationer kunne blive enige om. Fordelingspolitiisk måtte resultatet imidlertid, påpeger bogen, i hovedsagen blive, at jo nærmere en person stod ved de egl. produktionstrin, des større andel fik han i de knappe varer.

Et værk af denne art undgår naturligvis ikke en vis tørhed, men bogen er dog ikke uden pudsige træk, f. eks. oplyses s. 87 om tekstilforsyningerne, at i begyndelsen var de for store til, at rationering var nødvendig, senere alt for små til, at det kunne betale sig.

Kai Lemberg.